

**Въпросник относно оценка на въздействието на проект на
Закон за прозрачност и почтеност в управлението**

Въпрос 1: Съществува ли в България лобиране пред публичните власти в полза на заинтересовани лица и групи при изработване на проекти за нормативни актове, формулиране на политики и вземане на решения от оправомощените органи?

☒ Да

☐ Не

Моля пояснете защо:

Процесът на участие на гражданите и техните организации в изработването на нормативни актове и политики е гарантиран от международни и европейски актове, приложими в България (напр. чл. 25 от Международния пакт за граждански и политически права и чл. 11 от Договора за ЕС). Гражданите и сдруженията могат да влияят чрез публични дебати, консултации и диалог с институциите. Съществува уредба за обществени консултации (Закон за нормативните актове), участие в парламентарни и общински комисии, както и механизми за прозрачност чрез публично достъпни справки за направените предложения.

Въпрос 2: Поражда ли проблеми липсата на законодателство, което да регулира лобистките дейности по същество?

☒ Да

☐ Не

Моля пояснете защо:

Липсата на специално законодателство за лобистки дейности поражда проблеми, защото някои форми на влияние – като лични срещи или участие в работни групи – остават нерегулирани. Това намалява прозрачността относно участниците и защитаваните интереси. Въвеждането на регулация би могло да подобри публичността,

но мерките трябва да са пропорционални – да се прави разлика между търговско лобиране в частен интерес и представителство в обществен интерес, както и между системна и инцидентна дейност. Важно е задълженията за прозрачност да се отнасят и до самите вземащи решения, а не само до представителите на интереси.

Въпрос 3: Необходимо ли е нормативно осигуряване на равнопоставеност в представителството на различните категории интереси – обществени, групови и частни?

☒ Да

☐ Не

Моля пояснете защо:

Необходимо е да се гарантира равнопоставеност чрез мерки, които са пропорционални, а не еднакви за всички. Те следва да отчитат различията между групите и интересите, които представляват. За организациите, работещи в полза на обществото, е уместно да се предвиди по-лек режим, докато за лобисти и представители на частни интереси да се прилагат по-строги административни правила. Причината е, че частните интереси, особено когато са свързани с икономическо или политическо влияние, обикновено разполагат с повече ресурси и възможности, което им позволява да установят своеобразен „монопол на влияние“. Обратно, общественно ориентиранияте организации трябва да получат облекчени условия – това е оправдано както от гледна точка на равния достъп до правото на сдружаване, така и заради приноса на обществения интерес, който носи ползи отвъд отделните групи и засяга цялото общество.

Въпрос 4: Необходими ли са нормативни гаранции за прозрачност при взаимодействието между заинтересованите страни и държавните институции?

☒ Да

☐ Не

Моля пояснете защо:

Да. Нормативните гаранции за прозрачност са необходими, за да се въведат ясни и общоприети правила за взаимодействие между институциите и заинтересованите

страни. Те трябва да осигуряват публичност и проследимост, без да ограничават гражданското участие и свободата на словото. Задълженията на държавните институции следва да бъдат ясно формулирани в закона, за да може да се контролира тяхното спазване.

Въпрос 5: Бихте ли приели лобирането като легитимна дейност, ако се осъществява по нормативно установен начин?

☒ Да

☐ Не

Моля пояснете защо:

Да. Представителството на интереси е легитимна дейност, ако се осъществява по ясен и нормативно установен ред. Терминът „лобиране“ обаче често носи негативни конотации и рискува да дискредитира дейността. Затова е по-подходящо да се използва „представителство на интереси“, което отразява реалната цел – участие на граждани и организации в процеса на вземане на решения.

Въпрос 6: Смятате ли, че повишаването на прозрачността в процеса на вземане на решения би подобрило качеството на решенията?

☐ Да

☐ Не

Моля пояснете защо:

Да. Повишаването на прозрачността подобрява качеството на решенията, като насърчава по-широко гражданско участие и включване на разнообразни гледни точки. Мерките обаче трябва да са пропорционални и да не затрудняват прекомерно организациите, особено тези, които защитават обществени интереси, изпълняват социални услуги и/или имат по-ограничени ресурси.

Въпрос 7: Необходимо ли е приемането на Закон за прозрачност и почтеност в управлението?

☒ Да

☐ Не

Моля пояснете защо:

Да, подобен закон може да подсили гражданското участие и да осигурят по-добра проследимост на процесите в обществен интерес.

Въпрос 8: Трябва ли регламентацията на представителството на интереси да включва както писмената, така и устната комуникация?

☒ Да

☐ Не

Моля пояснете защо:

Да. Регламентацията трябва да обхваща писмена и устна комуникация, тъй като писмените становища са вече регулирани, а устната комуникация (например срещи с вземащи решения) често остава непрозрачна. Косвената комуникация чрез публични изказвания или призови към гражданите не следва да се регулира, за да не се ограничава свободата на словото.

Въпрос 9: Трябва ли представителството на интереси да обхваща обществените, груповите и частните интереси?

☐ Да

☒ Не

Моля пояснете защо:

Застъпничеството, извършвано от организации с нестопанска цел в обществена полза, не бива да се счита за лобизъм по смисъла на закона. За осигуряване на прозрачност може да се предвиди задължение тези организации да отразяват в годишните си доклади взаимодействията с институциите и резултатите от тях.

Въпрос 10: По отношение на кои актове, свързани с формулиране на политики, следва да бъде регламентирано представителството на интереси?

Представителството на интереси следва да се регламентира основно закони и органите с правомощие за тяхното изработване – Парламент, Министерски съвет и министерства. Разширяване към административни актове, укази на президента или местни органи може да се обмисли за прозрачност, но трябва да се прецени внимателно заради риска от затруднено прилагане на закона.

Въпрос 11: Кои субекти следва да бъдат включени в обхвата на понятието „представител на интереси“ по смисъла на закона?

Всички, които извършват представителство по смисъла на закона, следва да имат задължения за прозрачност, като мерките могат да се диференцират за пропорционалност. Например вписване в регистър да се изисква само за тези, които представят интереси регулярно и възмездно. Изключения трябва да се предвидят за ЮЛНЦ с общественополезна дейност, сдружения на работници и служители, работодателски организации, регистрирани религиозни общности и други, когато действат в рамките на своите конституционно или законово определени функции.

Въпрос 12: Представителството на интереси пред кои органи следва да бъде регламентирано в закона?

Регламентацията на представителството на интереси следва да обхваща основно органите с правомощие за законодателна инициатива и изработване на закони и лицата, които ги представят – Парламент, Министерски съвет и министерства. Разширяване към административни актове, укази на президента или местни органи може да се обмисли за прозрачност, но трябва да се прецени внимателно заради риска от затруднено прилагане на закона.

Въпрос 13: Трябва ли редът за провеждане на лични срещи с представители на интереси да бъде регламентиран от съответната институция и публично оповестен?

☒ Да

☐ Не

Моля пояснете защо:

Да. Личните срещи с представители на интереси често остават непрозрачни, за разлика от писмените становища, които са регулирани. Затова редът за провеждане на тези срещи следва да бъде регламентиран от институциите и публично оповестен, като основна отговорност за прозрачността лежи върху самите институции.

Въпрос 14: Необходимо ли е личните срещи на органите с представителите на интереси да се отразяват в публичен календар за срещи?

☒ Да

☐ Не

Моля пояснете защо:

Да, и това със сигурност е полезна мярка.

Въпрос 15: Необходимо ли е участниците в работни групи и консултативни съвети да декларират какви интереси представляват?

☒ Да

☐ Не

Моля пояснете защо:

Да, но само при представяне на личен или частен интерес. ЮЛНЦ в обществена полза, участващи в работни групи по теми, свързани с целите им, не е необходимо да декларират интересите повторно, тъй като информацията вече е публично достъпна.

Въпрос 16: Необходимо ли е да се създаде законодателен отпечатък, който осигурява проследяване, документиране и оповестяване на основните външни интервенции от началото до края на процеса по изготвяне и приемане на нормативните и други актове?

☒ Да

☐ Не

Моля пояснете защо:

Да. Законодателният отпечатък е необходим, за да се проследяват и документират основните външни интервенции в процеса на изготвяне и приемане на нормативни актове. Той трябва да е ясно дефиниран в закона, с посочен отговорник и последици при липса, като се отчита вече регламентираната прозрачност в рамките на обществени консултации по Закона за нормативните актове.

Въпрос 17: Необходимо ли е да бъде създаден публичен регистър (регистър за прозрачност), в който да се вписват представителите на интереси ?

☒ Да

☐ Не

Моля пояснете защо:

Да. Публичен регистър за прозрачност е ключова мярка, но трябва да е организиран така, че да не ограничава гражданското участие. Процедурите могат да бъдат облекчени за ЮЛНЦ в обществена полза спрямо професионалните и възмездни застъпници.

Въпрос: 18: Според Вас какви обстоятелства трябва да обявят представителите на интереси в регистъра?

Представителите на интереси следва да обявяват в регистъра следните обстоятелства:

- Идентификационни данни на физическото или юридическото лице (име, ЕИК, адрес, лице за контакт);
- Клиенти или лица, от чието име или в чийто интерес действат;
- Темите и областите на политиките, по които осъществяват представителство;
- Институциите, с които са осъществени или се планират контакти;
- Формите на комуникация, използвани при дейността – срещи, писмени становища, участие в работни групи и др.;

- Финансовите ресурси, използвани за представителството, представени в обобщен вид.

Регистърът трябва да бъде организиран така, че събирането на данни да се извършва еднократно и ефективно, без излишна административна тежест.

Въпрос 19: Смятате ли, че е подходящо регистърът за прозрачност да се създаде към Сметната палата ?

☐ Да

☒ Не

Моля пояснете защо:

По подходящ орган е Агенцията по вписванията.

Въпрос 20: Смятате ли, че е необходимо достъпът до базата данни, съставляваща регистъра за прозрачност, да е свободен и безплатен ?

☒ Да

☐ Не

Моля пояснете защо:

Само публичен регистър с безплатен и отдалечен достъп може ефективно да гарантира прозрачност.